

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО

декана соціологічного факультету

В'ячеслав НІКУЛІН

«28» червня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Практикум з соціально-політичних досліджень

рівень вищої освіти **бакалаврський**
галузь знань **05 соціальні та поведінкові науки**
спеціальність **054 соціологія**
освітня програма **соціально-політичні та маркетингові дослідження**
вид дисципліни **за вибором**
факультет **соціологічний**

2024/2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету
Протокол від “26” червня 2024 року, №9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Запорожченко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, старший викладач кафедри політичної соціології соціологічного факультету.

Бойко Дмитро Миколайович – кандидат соціологічних наук, завідувач кафедри політичної соціології соціологічного факультету.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології
Протокол від “21” червня 2024 року №12

завідувач кафедри

 Дмитро БОЙКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету
Протокол від “24” червня 2024 року №8

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

Гарант освітньої програми
«Соціально-політичні та маркетингові дослідження»
спеціальності 054 Соціологія
МУРАДЯН

Олена

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Практикум з соціально-політичних досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 054 соціологія галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Практикум з соціально-політичних досліджень» є глибоке та комплексне засвоєння практичних навичок щодо організації та проведення політичних кампаній, написання аналітичних записок та матеріалів, детальне опрацювання Policy Memo, проведення політологічних досліджень та вивчення політичних технологій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- Опанувати практичні навички з політичних технологій та політичного аналізу;
- Опрацювати основні політичні технології та аналітичні моделі політичного аналізу;
- Вміти аналізувати та порівнювати політологічні концепції та поняття, аналізувати соціально-політичні процеси;
- Вміти писати аналітичні матеріали, проводити політологічні дослідження;
- Навчити студентів вмінню формулювати власні ідеї, критично аналізувати пропоновану інформацію, аналізувати сучасні політичні тренди;
- Стимулювати розробку та впровадження власних політичних кампаній із застосуванням різного типу політичних технологій.

1.3. Кількість кредитів:

3 кредити для денної і заочної форм

1.4. Загальна кількість годин:

90 годин для денної і заочної форм

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
0 год.	0 год.
Практичні, семінарські заняття	
52 год.	14 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
38 год.	76 год.
Індивідуальні завдання не передбачені навчальним планом	

1.6. Заплановані результати навчання відповідають вимогам освітньо-професійної програми «Соціально-політичні та маркетингові дослідження» спеціальності 054 Соціологія. У відповідності до освітньої програми студенти повинні:

Знати:

- Ключові поняття та основні концепції політичної науки;
- Генезу розвитку політичної науки;
- Теоретико-методологічну базу та інструментарій політичної науки;
- Емпіричні та електоральні дослідження політичного спрямування.

Вміти:

- Коректно використовувати поняття й категорії політичної науки;
- Аналізувати політологічні джерела, співставляти їх між собою;
- Пояснювати суперечливі явища та процеси, критично їх сприймати;
- Досліджувати політичні процеси та явища;
- Використовувати методи політичної компаративістики, аналітики тощо.

Окрім того, запропонована навчальна дисципліна сприяє розвитку у студентів матриці компетентностей, серед яких:

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК03. Здатність працювати в команді.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність працювати з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї.

Спеціальні компетентності:

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання:

ПРН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.

ПРН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

- Тема 1. Політичні технології та їхнє використання.
- Тема 2. Політичний аналіз та публічна політика.
- Тема 3. Аналітичні інструменти політологічних досліджень.
- Тема 4. Індекси та рейтинги як інструменти впливу.
- Тема 5. Політичні та електоральні кампанії: спільне та відмінне.
- Тема 6. Соціологічні дослідження на службі у політиків.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	Інд.	С. р.		л	п	лаб.	Інд.	С. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Тема 1. Політичні технології та їхнє використання.			16			6			8				14
Тема 2. Політичний аналіз та публічна політика.			8			6							12
Тема 3. Аналітичні інструменти політологічних досліджень.			6			4							12
Тема 4. Індекси та рейтинги як інструменти впливу.			6			4							12
Тема 5. Політичні та електоральні кампанії: спільне та відмінне.			8			4			6				14
Тема 6. Соціологічні дослідження на службі у політиків.			8			4							12
Усього годин			52			28			14				76

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Політичні технології: специфіка та особливості <i>Які є політичні технології та як вони застосовуються у різних політичних реаліях (українському, американському, європейському). «Білі» та «Сірі» політичні технології та навіщо «вуха маніпулюють слоном»?</i>	6
2	12 «апостолів» політичних технологій <i>Які бувають політичні консультанти та хто такі політичні консультанти. Типи політичних консультантів та конкретні завдання, які вони вирішують під час політичної кампанії.</i>	2
3	Політична реклама та політичний піар <i>Специфіка політичної реклами. Використання «старих» та «нових» медіа для просування політичного бренду. Діджиталізація політичних кампаній та феномен Зеленського на виборах Президента України, 2019.</i>	4
4	Політична аналітика та політичний аналіз <i>Основи політичної аналітики та майстерність написання аналітичних матеріалів на політичну проблематику. Аналітична записка, аналітичний звіт, порівняльна політологія.</i>	2
5	Як написати аналітичну записку та Policy Memo <i>Policy Memo як аналітичний інструмент та як найпоширеніший вид публічного політолога. Американський та європейський стилі написання аналітичної записки та Policy Memo.</i>	6
6	Теоретичні та практичні інструменти соціально-політичних досліджень <i>Як і за допомогою чого ми можемо аналізувати соціально-політичні процеси. Наукова методологія та практичні кейси для аналізу.</i>	2
7	Формування власних індексів та рейтингів	2

	<i>Спробуємо розробити власний індекс та порівняти різні країни для того, щоби виявити валідний рейтинг їхнього місця у світі.</i>	
8	Електоральні кампанії та порядок денний на виборах <i>Етапи електоральної кампанії, форми та типи електоральної боротьби. Політичний іміджмейкінг та політичний консалтинг.</i>	4
9	Політичні кампанії (порівняння) <i>Порівнюємо різні політичні кампанії (хронологічно та географічно). У контексті порівняльного фокусу: американський, європейський, латиноамериканський та український електоральні ринки.</i>	2
10	Соціологічні дослідження <i>Як політологи використовують соціологічні дослідження та навіщо соціологічні дослідження потрібні. «Ручна політологія» та замовлені дослідження для побудови репутаційного капіталу.</i>	2
11	Будуємо власну політичну кампанію: президент <i>Обираємо країну та політичну ситуацію для того, аби привести нашого кандидата до перемоги на президентських виборах. Комбінація політичних технологій та електоральної соціології.</i>	6
12	Будуємо власну політичну кампанію: політична партія <i>Обираємо країну та політичну ситуацію для того, аби привести нашу політичну партію до перемоги на парламентських виборах. Комбінація політичних технологій та електоральної соціології.</i>	4
13	Будуємо власну політичну кампанію: мер у мегаполісі <i>Обираємо країну та політичну ситуацію для того, аби привести нашого кандидата до перемоги на виборах мера великого міста. Комбінація політичних технологій та електоральної соціології.</i>	6
14	Створюємо власну політичну рекламу <i>Спробуємо створити власну політичну рекламу за допомогою телефону, канви та геніальної акторської гри. Паралельно розберемо активні та пасивні маніпуляції й політичні технології створення реклами.</i>	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна/заочна)
1	Підготовка завдань для семінарських занять (доповіді, аналіз джерел та наукової літератури, виступи тощо)	8/20
2	Опрацювання навчального матеріалу	6/10
3	Контрольна робота у вигляді аналітичної записки	4/10
4	Підготовка до групових проєктів	6/20
5	Підготовка до залікової роботи	4/16
	Разом	28/76

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Контрольна робота

Контрольна робота, яка передбачена навчальним планом, буде відбуватися у вигляді написання аналітичної записки. Розмір аналітичної записки становить від 7000 до 12000 знаків без пробілів, інтервал 1,0, розмір шрифту – 12. Аналітичне есе виконується у відповідності до обраної тематики на соціально-політичну тематику, зокрема щодо поточної ситуації в Україні та світі, або соціальних та політичних процесів. Тематика аналітичної записки визначається у відповідності до тієї проблематики, яка є цікавою студенту і яка підходить до тематики

навчального курсу. Аналітична записка оцінюється максимально у 10 балів. Важливою вимогою написання аналітичної записки є відсутність плагіату.

Критерії оцінювання аналітичної записки

Відповідь є повною, розгорнутою, використовується лекційний матеріал, опрацьовані наукові джерела. Спостерігається розвиток авторської думки, цікаві ідеї та зауваження, критично осмислюється обрана тема.	8-10 балів
Відповідь є повною, розгорнутою, опрацьовані наукові джерела. Спостерігається розвиток авторської думки, є критичні зауваження з боку студента.	4-7 бали
Відповідь є неповною, частково розгорнутою. Наукові джерела є слабо опрацьованими. Відсутні критичні зауваження, проте спостерігається аналітичний потенціал.	0-3 бал

8. Методи навчання

Навчальний курс «Практикум з соціально-політичних досліджень» організовано у формі семінарських занять, на яких на живих і реальних прикладах будуть розбиратися основні політичні технології, політична реклама та піар, політичні кампанії, соціологічні та електоральні кампанії тощо. Головна мета курсу – навчити студентів на практиці реалізовувати ті знання, які вони вже отримали на попередніх роках навчання.

Центральним методом навчання є інтерактивний метод, який дозволяє комбінувати теоретичні знання з практичними кейсами, зокрема щодо розробки політичних кампаній, використання політичних технологій тощо. Під час курсу студенти також повинні виконати контрольну роботу у вигляді аналітичної записки і написати підсумкову залікову роботу. Навчальним курсом також передбачений формат онлайн-навчання з використанням онлайн-платформ Zoom, Telegram, Google-classroom та GoogleMet, Moodle.

9. Елементи дистанційного викладання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Канал у Telegram/Zoom
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференції Відеолекція	Google-classroom Google-classroom Zoom Zoom
3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем	Telegram / Google-classroom Telegram Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom Google-classroom
5. Оцінювання	Виконання залікової роботи Контрольна робота Проміжні групові проекти	Zoom/Google-classroom Google-classroom/Zoom
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Zoom
7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom

10. Методи контролю

Методами контролю є перевірка засвоєння студентами матеріалу, який надається на семінарських заняттях шляхом їхньої самостійної підготовки та участі в підготовці групових проєктів. До такої підготовки відноситься опанування та засвоєння матеріалу практичних кейсів, робота з джерелами, соціологічними дослідженнями тощо.

Окрім того, передбачена контрольна робота, яка проводиться у вигляді письмової роботи – аналітичної записки на обрану студентом тему із погодженням з викладачем.

Підсумковим контролем є письмова залікова робота, яка складається із творчого завдання на запропоновану тематику: підготовка політичної кампанії, написання структури політичної реклами або політична аналітика будь-якого соціально-політичного процесу.

11. Схема нарахування балів

Навчальна дисципліна структурно поділяється на роботу на семінарських заняттях, підготовку доповідей та виступів, роботу над груповими проєктами, контрольну роботу у вигляді аналітичної записки, а також залікову роботу.

- Підготовка до семінарських занять оцінюється, а також виступ на семінарському занятті оцінюється за шкалою 0-2 балів.
- Підготовка до захисту групових проєктів оцінюється за шкалою 0-5 балів.
- Контрольна робота у вигляді аналітичної записки оцінюється за шкалою 0-10 балів.
- Залікова робота (у письмовій формі) оцінюється за шкалою 0-40 балів.

Разом за семестр студент може отримати максимально 100 балів.

Мінімальна кількість балів для складання предмету становить 50 балів.

12. Підсумковий контроль (залік)

Поточний контроль, самостійна робота, контрольна робота				Залік	Сума
Робота на семінарських заняттях	Контрольна робота	Групові проєкти	Разом		
50	Аналітична записка			У вигляді балів за поточні роботи	100
	25	25	100		

13. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
50-100	Зараховано

1-49	Не зараховано
------	---------------

14. Рекомендована література

1. Злобіна, О., Дембіцький, С. (2024). Вплив позитивних та негативних очікувань на психологічний стан населення: диспозиційний оптимізм vs подовжений стрес. *Соціологічні студії*, 1 (24), 24–33. <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2024-01-21-21>
2. Кислова, О. М., & Кузіна, І. І. (2020). Методи аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна.
3. Терещенко, Н. В., & Терещенко, Н. В. (2019). Проблема соціологічного методу в дослідженні міжнародних відносин.
4. Піголенко, І. В. (2021). Забезпечення якості польового етапу дослідження при проведенні соціологічних опитувань. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право, № 2 (50)*.
5. Гоблик, В. В., & Щербан, Т. Д. (2021). Прикладна соціологія: логістика і методи дослідження: навчальний посібник.
6. Дембіцький, С. (2019). Розробка соціологічних тестів: методологія і практики її застосування. *Київ: Інститут соціології НАН України*, 31-37.
7. Столяр, А. І. (2020). *Нейромережевий аналіз у соціологічних дослідженнях* (Bachelor's thesis, КПІ ім. Ігоря Сікорського).
8. Kyslova, O. (2019). Великі дані в контексті дослідження проблем сучасного суспільства. *Вісник ХНУ імені ВН Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*, 42, 59-68.
9. Чегринець, А. А., & Кириченко, Д. О. (2019). Методи управління персоналом. *Професійний менеджмент у сучасних умовах розвитку ринку*, 266.
10. Oliiuk, O. (2022). Онлайн фокус-групи: особливості організації та проведення. *Sociological Studios*, (1 (20)), 32-40.

Книги, які можна вивантажити за наступними посиланнями:

1. Wild Analysis: From the Couch to Cultural and Political Life
<https://libgen.gs/ads.php?md5=C5A440092EB73DF6DAA9377809DAC6D0>
2. Introducing Relational Political Analysis: Political Semiotics as a Theory and Method
<https://libgen.gs/ads.php?md5=E8F4FBB150210B7420DDD5C46B7036A1>
3. Discourse Analysis and Austerity: Critical Studies from Economics and Linguistics
<https://libgen.gs/ads.php?md5=D6D6CAF623980F6BE4CCDE42439E38A4>
4. The Essentials of Political Analysis
<https://libgen.gs/ads.php?md5=02C6E1F09A7A17321FAD7216BAADAD5E>
5. Praxeological Political Analysis
<https://libgen.gs/ads.php?md5=2B1EA6ABAB8D917E81270AFE3A35AC16>

Книги англomовних авторів:

1. Brighenti, A. (2022). *Territories, Environments, Politics: Explorations in Territoriology*. Routledge.
2. Brooks, Th. (2022). *Political Emotions: Towards a Decent Public Sphere*. Palgrave Macmillan.
3. Bull, Hedley (1995) *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics*. Ney York: Columbia University Press.
4. Catlin, G. (2019). *The Science and Method of Politics*. Routledge.
5. Cramer, K. (2020). *A Political History of Big Science: The Other Europe*. Palgrave Macmillan.
6. Eisenstadt, Shmuel (1993) *The Political Systems of Empires*. Routledge.
7. Hardt, Michael and Antonio Negri (2000) *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.

8. Isaacs R., Frigerio A. (2019). *Theorizing Central Asian Politics: The State, Ideology and Power*. London: Palgrave Macmillan.
9. Lal, Deepak (2004) *In Praise of Empires: Globalization and Order*. Palgrave Macmillan. London: Verso.
10. Machin, A. (2022). *Bodies of Democracy: Modes of Embodied Politics*. Transcript Publishing.
11. Mennicken, A. & Salais, R. (2022). *The New Politics Of Numbers: Utopia, Evidence And Democracy*. Palgrave Macmillan.
12. Miller, Todd (2019) *Empire of Borders: How the US is Exporting its Border Around the World*.
13. Modelski, George (1987) *Long Cycles in World Politics*. Palgrave Macmillan.
14. Münkler, Herfried (2007) *Empires: The Logic of World Domination from Ancient Rome to the United*
15. North, Douglass, John Wallis, and Barry Weingast (2009) *Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*. Cambridge: Cambridge University Press.
16. *of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. Berkeley: University of California Press.
17. Omodeo, P. (2019). *Political Epistemology: The Problem Of Ideology In Science Studies*. Springer.
18. Piketty, T., Goldhammer, A. (2020). *Capital and Ideology*. Cambridge: Harvard University Press.
19. Rhodes, R. anf S. Hodgett. (2021). *What Political Science Can Learn from the Humanities: Blurring Genres*. Springer International Publishing.
20. Sau, A. (2020). *A Marxist Theory of Ideology: Praxis, Thought, and the Social World*. Routledge.
21. Shorten, R. (2021). *The Ideology of Political Reactionaries*. Routledge.
22. Stadelmann, M. (2020). *Political Science for Dummies*. Needham: International Data Group.
23. *States*. Cambridge, UK: Polity Press.
24. Wallerstein, Immanuel (2004) *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham: Duke University
25. Wallerstein, Immanuel (2011) *The Modern World-System I: Capitalist Agriculture and the Origins*

15. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. CrashCourse – <https://www.youtube.com/user/crashcourse/videos>
2. Duke University Department of Political Science – <https://www.youtube.com/c/DukeUniversityDepartmentofPoliticalScienceDurham/videos>
3. YaleCourses of Political Philosophy – <https://www.youtube.com/watch?v=xhm55mIdSuk&list=PLp-cIkVQ88-3DJkwB4iUnoHP7mUG6jFsA>
4. ResearchGate – <https://www.researchgate.net/>
5. GoogleScholar – <https://scholar.google.com/>
6. НБУ імені В. Вернадського – <http://www.nbu.gov.ua/>
7. Scopus – <https://www.scopus.com>
8. Центральна виборча комісія України – <https://www.cvk.gov.ua/>
9. Верховна Рада України – <https://www.rada.gov.ua/>
10. Офіс Президента України – <https://www.president.gov.ua/>
11. American Journal of Political Science – <https://ajps.org/>
12. British Journal of Political Science – <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-political-science>
13. Political Science Journal – <https://journals.sagepub.com/home/pnz>

14. Фахове видання “Politicus” – <http://politicus.od.ua/>
15. Foreign Policy Journal – <https://foreignpolicy.com/>
16. New Left Review – <https://newleftreview.org/>
17. International Political Science Association – <https://www.ipsa.org/>
18. American Political Science Association – <https://www.apsanet.org/>
19. European Political Science Association – <https://epsanet.org/>
20. Political Studies Review – <https://journals.sagepub.com/home/psw>
21. Political Theory Journal – <https://journals.sagepub.com/home/ptx>
22. Journal of Political Power – <https://www.tandfonline.com/toc/rpow21/current>
23. Journal of Political Ideologies – <https://www.tandfonline.com/toc/cjpi20/current>
24. Eurasian Studies – <https://brill.com/view/journals/eurs/eurs-overview.xml?rskey=CPbX0f&result=8>
25. Comparative Political Studies – <https://journals.sagepub.com/home/cps>

Критерії оцінювання залікової роботи

<p>Відповідь характеризується повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням спеціальною термінологією; творчим креативним підходом; розгорнутими та закінченими думками; послідовністю, логічністю викладення думок. Відповідь є повною та розгорнутою, використовується чітка і послідовна аргументація, мінімальна кількість граматичних помилок, висока правильність оформлення роботи. Студент вміло використовує матеріал, наводить приклади та чіткі аргументи, вміє користуватися методологією політичної науки. Студент надав відповіді на всі запитання, які передбачені екзаменаційним білетом.</p>	36-40 балів
<p>Відповідь характеризується достатньо повними і глибокими знаннями з предмету; частково обмеженим володінням термінами, поняттями, концепціями, моделями та підходами; допущенням невідповідностей у викладі матеріалу; помилками при відповідях на питання. Наявна мінімальна аргументація, використання прикладів та алегорій тощо. Студент надав відповіді на питання, передбачені екзаменаційним білетом.</p>	16-35 балів
<p>Відповідь характеризується слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням деяких помилок у відповідях на питання, нелогічністю та неточністю викладення матеріалу. Студент НЕ надав відповіді на всі запитання, які передбачені екзаменаційним білетом.</p>	6-15 балів
<p>Відповідь характеризується дуже слабким знанням теоретичного матеріалу; допущенням грубих помилок у відповідях на питання. Студент НЕ надав відповіді на запитання, які передбачені екзаменаційним білетом.</p>	0-5 балів